

широку перспективу та врахування різноманітних думок та досвіду.

Необхідним також є залучення експертів з різних галузей, таких як психологія, етика, соціологія, – це дозволить провести комплексний аналіз для повного та об'єктивного уявлення про ситуацію.

Слід наголосити, що відшкодування моральної шкоди вимагає уважного вивчення конкретної ситуації та врахування різних аспектів, таких як психологічні, емоційні, фізичні та соціальні наслідки для потерпілого. Визначення розміру відшкодування моральної шкоди часто є складним завданням і може вимагати участі експертів з різних галузей. Важливо також пам'ятати про засудження винних та попередження подібних ситуацій у майбутньому. Ефективна система відшкодування моральної шкоди сприяє підтримці прав потерпілих та збереженню справедливості й етичності в суспільстві.

1. Кучер В. О., Поляк С. П. Визначення розміру компенсації моральної шкоди. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2014. Вип. 1. С. 120–132.

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Мальцева Т. В. Проблема визначення розмірів компенсації моральної шкоди, завданої внаслідок порушення особистих немайнових прав фізичної особи. *Вісник НУВС*. 2004. № 27. С. 118–126.

УДК 347.211

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/203-206

Ганна ТЕРЕХОВА

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Кристина РЕЗВОРОВИЧ

завідувач кафедри цивільного права та процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

ЦИФРОВЕ ПІРАТСТВО: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ВІДНОСИН ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Цифрове піратство, що охоплює незаконне копіювання та розповсюдження контенту в цифровому форматі, набуло масштабів серйозної проблеми в сучасному світі. Цей феномен кидає виклик приватноправовим відносинам, а також ставить під загрозу захист прав людини. З одного боку, цифрове піратство шкодить приватноправовим відносинам, адже воно:

- порушує авторські та суміжні права: позбавляє власників контенту законного доходу та стимулів для створення нового контенту;
- завдає шкоди економічним інтересам: веде до втрати прибутку для правовласників та легальних платформ, негативно впливаючи на розвиток індустрії розваг та економіки в цілому;
- створює недобросовісну конкуренцію: ставить легальні платформи в не вигідне становище, адже піратські ресурси пропонують контент безкоштовно;
- негативно впливає на розвиток індустрії розваг: може призвести до скорочення робочих місць та зниження інвестицій у цю сферу.

З іншого боку, цифрове піратство несе ризики для захисту прав людини, адже воно може призвести до:

- цензури та обмеження доступу до інформації: правовласники можуть бути менш схильні ділитися контентом, якщо їм не гарантується захист їхніх прав;
- порушення права на свободу слова: автори контенту можуть бути менш схильні висловлювати свої думки та ідеї, якщо їм не гарантується захист їхніх прав;

– ризиків для кібербезпеки: піратські ресурси часто є джерелом шкідливого програмного забезпечення та інших кіберзагроз, що може призвести до крадіжки особистих даних та інших проблем.

Інститут інтелектуальної власності покладений в основу сучасної світової економіки, він слугує фундаментом для нових ідей, винаходів та творчих досягнень. З появою нових результатів інтелектуальної та творчої діяльності їх правова охорона на внутрішньому та міжнародному ринках стає невід'ємною частиною руху товарів і послуг. Інтелектуальна власність давно визнана ключовим та практично невичерпним ресурсом економіки. Проте її роль не обмежується лише традиційними економічними аспектами. Сьогодні вона стає потужним інструментом розвитку цифрових технологій, стимулюючи створення незалежного глобального цифрового ринку. Зростання цього ринку значно перевищує динаміку багатьох традиційних «матеріальних» ринків товарів, що свідчить про його значущість у сучасному світі [1].

Станом на сьогодні право інтелектуальної власності – це не тільки важливий інститут цивільного права, а й напрям економіки, що активно розвивається і зараз стикається з викликами мінливого суспільства. В епоху сучасної цифрової ери питання інтелектуальної власності перейшли в дещо іншу площину – віртуальну [2].

Деякі роки тому Відомство інтелектуальної власності ЄС (EUIPO) оприлюднило дослідження порушень авторського права (музика, фільми та телебачення) в мережі Інтернет в ЄС [3]. Дослідження охоплює період з січня 2017 до грудня 2020 р. і стосується телевізійних програм, музики та фільмів у 27 країнах-членах ЄС та Великій Британії. У рамках дослідження, зокрема, виявлено, що рівень цифрового піратства, виміряний як середня кількість запитів від інтернет-користувачів до вебсайтів-порушників за місяць, зменшився на 34 % у 2020 році порівняно з попереднім. Наведемо ключові висновки дослідження EUIPO. У період з 2017 до 2020 р. загальний доступ до піратського контенту скоротився удвічі. Найпомітніше скорочення відбулося в музиці — 81 %, наступні позиції — кіно (68 %) і телебачення (41 %). У середньому інтернет-користувач у ЄС отримував доступ до піратського контенту 5,9 разів на місяць у 2020 році. Пандемія COVID-19 мала лише тимчасовий вплив навесні 2020 року, коли піратство фільмів зросло. Улітку 2020 року тенденція до зниження відновилася. Потокове передавання було найпоширенішим методом доступу, на нього припадало майже 80 % усього доступу. Відмінності між державами-членами ЄС досліджувалися за допомогою економетричного аналізу. Нерівність доходів збільшує рівень піратства, а доступ до легальних пропозицій та обізнаність про такі пропозиції, як правило, зменшують. Основні дані для цього дослідження отримані від MUSO – лондонської компанії, яка надає статистику піратської діяльності, як результат відстеження трафіку на піратських вебсайтах. Дані про незаконне споживання піратських цифрових фільмів, телешоу та музики зібрані у державах-членах ЄС та Великій Британії. Для порівняння трафіку та його аналізу використовувалися додаткові дані: економічні змінні, такі як дохід на душу населення; частка молоді у населенні; легальна цифрова пропозиція: Інтернет- та мовні платформи; сприйняття, поінформованість та поведінка щодо піратства. Ці дані були отримані від Євростату, Європейської аудіовізуальної обсерваторії та, для даних про сприйняття та ставлення споживачів, від дослідження сприйняття ІС EUIPO. Проте час вносить свої корективи. Аналіз нових досліджень показує, що рівень піратства збільшується. Нові дані, надані трекінговою компанією MUSO, засвідчують, що кількість відвідувань піратських сайтів збільшилася майже на 30 % порівняно з 2022 роком [4].

Як зазначає В. Воронкова, «...сьогодні цифрові технології вже можна вважати чимось більш суттєвим, ніж простий набір механізмів, систем та інструментів, що напряму пов'язані із процесами виробництва та споживання. Потужність цифрових технологій як факторів, на основі яких відбувається утвердження загальних цінностей, відображається у можливості розбудови економіки країни, суспільства в цілому, формуванні нових світоглядних позицій, а це потребує негайного захисту інтелектуальної власності в умовах сучасного розвитку цифрового суспільства в результаті забезпечення глобальної безпеки» [5, с. 36]. Саме тому особливого значення набуває тема захищеності інтелектуальних прав власності в цифрову епоху як на національному, так і на міжнародному рівнях. Зокрема, як засвідчує практика, в умовах розвитку світових ринків важливе значення для інтелектуальних правовласників має доступ до ефективних засобів правового захисту не лише у своїй країні, а й у іноземних державах. Рівень захисту інтелектуальної власності значною мірою визначає рішення інтелектуальних правовласників про вихід на зарубіжні ринки та передачу технологій в інші країни. Загальний обсяг інвестицій скорочується у тих юрисдикціях, де

захист інтелектуальним правам надається на меншому рівні. Таким чином, захист інтелектуальних прав на міжнародному та регіональному рівнях тісно пов'язаний зі світовим технологічним та культурним розвитком у цілому, створенням, поширенням та використанням існуючих та нових технологій [1].

Основні цілі правової політики у досліджуваній сфері отримують закріплення у формі стратегічних програмних документів, а також чинних нормативно-правових актів [6, с. 203]. Як приклад візьмемо проєкт Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності на 2020–2025 роки, у якому визначені такі цілі, однак документ так і не було прийнято, а тому і зазначені цілі можна розглядати як такі, що не були затверджені. Тож при розробці та затвердженні правової політики у цій сфері варто дотримуватись рекомендацій ВОІВ щодо формування національних стратегій у галузі інтелектуальної власності та рекомендацій Парламентських слухань на тему «Побудова ефективної системи охорони інтелектуальної власності в Україні» [7]. Після набуття незалежності у нашій країні виникла гостра потреба у врегулюванні інтелектуальних прав на об'єкти, такі як винаходи, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування та раціоналізаторські пропозиції. Ці відносини залишалися неврегульованими, зокрема у сфері виготовлення, розробки та використання цих об'єктів. У зв'язку з цим, маючи на меті реалізувати у сфері охорони державою прав на об'єкти промислової власності, а також створення та затвердження системи заходів стосовно введення в дію єдиної патентної системи України, Кабінет Міністрів України своєю постановою від 21.07.1992 затвердив «Положення про Державне патентне відомство України» [8]. Однак такий безпрецедентний крок аж ніяк не вирішив зазначеної проблеми, а ще більше актуалізував її. Адже Державне патентне відомство не може здійснювати належною мірою свою діяльність у сфері промислової власності за відсутності правового регулювання відносин у цій сфері [1]. Важливе значення мало прийняття у 2001 році Указу Президента «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» [9]. Провідне значення цього акта полягає у тому, що на його основі вперше отримали закріплення правові механізми державної підтримки патентування об'єктів інтелектуальної власності національного походження в інших країнах. Також цей акт ознаменував початок проведення ряду слухань у парламенті стосовно посилення охорони інтелектуальної власності в нашій країні. У результаті цих слухань Кабінет Міністрів України отримав завдання, яке полягало у розробці та затвердженні сприяючих охороні ОІВ програм. За допомогою розробки цих програм та їх впровадження планувалося утвердити в нашій країні ринок ОІВ цивілізованого типу, а також забезпечити більш ефективний захист інтелектуальних прав [1].

Сучасна правова політика у сфері захисту прав інтелектуальної власності в умовах цифрових трансформацій сьогодення характеризується такими особливостями:

- динамікою розвитку;
- основоположністю, тобто здійсненням з дотриманням основних принципів державної правової політики у сфері захисту прав інтелектуальної власності;
- нестабільністю та нерівномірністю її розвитку;
- неефективністю наявних праворегулятивних механізмів здійснення цієї політики;
- різноспрямованістю та багатогарнітністю перспектив подальшого розвитку державної правової політики у сфері захисту прав інтелектуальної власності [10, с. 85].

У висновку зазначимо, що саме інформація та право інтелектуальної власності на неї виступає основним об'єктом цифрового середовища, що піддається наразі найбільшій небезпеці та має бути більш захищеним для того, щоб в подальшому врятувати економіку, індустрію розваг, культурну сферу та збільшити рівень кібербезпеки. На сьогодні головним аспектом реалізації правової політики в галузі захисту прав інтелектуальної власності є модернізація та оновлення нормативно-правового базису цієї сфери. В законодавстві закріплюються процедурні питання, пов'язані з результатами творчої інтелектуальної діяльності, захистом як майнових, так і немайнових прав інтелектуальної власності, процедурами набуття та припинення таких прав, а також юридичною відповідальністю за порушення законодавства у цій сфері. Регулювання охоплює як публічне, так і приватне право, що свідчить про взаємозв'язок між державою та її виконавчими органами у вирішенні основних завдань у цій сфері. Саме держава через прийняття законів формулює свою національну правову політику та стратегію у регулюванні відносин у галузі інтелектуальної власності.

1. Золотар А. С. Захист прав на інтелектуальну власність в цифровому середовищі : дис. ... д-ра філософії : 081 Право. Київ, 2023. 193 с.
2. Зеров К. О. Самозахист авторського права на твори, розміщені в мережі Інтернет. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 20. С. 211–220.
3. Online Copyright Infringement in the European Union music, films and TV (2017–2020), Trends and drives. 98 p. URL : https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/quantification-of-ipr-infringement/online-copyright-infringement-in-eu/online_copyright_infringement_in_eu_en.pdf.
4. Pirate Site Traffic Surges With Help From Manga Boom. *TF*. URL : <https://torrentfreak.com/pirate-site-traffic-surges-with-help-from-manga-boom-220503/#:~:text=Piracy%20is%20on%20the%20rise,mostly%20driven%20by%20manga%20piracy>.
5. Воронкова В. Г., Капітаненко Н. П., Нікітенко В. О. Правові засади захисту інтелектуальної власності у цифровому суспільстві. *Science Rise: Juridical Science*. 2019. № 4 (10). С. 32–37.
6. Малець М. Особливості правової політики у сфері інновацій та інтелектуальної власності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Юридичні науки*. 2020. № 4 (28). С. 198–205.
7. Парламентські слухання на тему: «Побудова ефективної системи охорони інтелектуальної власності в Україні». *Верховна Рада України*. URL : <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/186120.html>.
8. Про затвердження положення про Державне патентне відомство України : постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.1992 № 411 (втратила чинність). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-92-п#Text>.
9. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні : Указ Президента України від 27. 04. 2001 № 285/2001. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/285/2001>.
10. Топчій В. В. Кримінально-правова політика держави у сфері захисту права інтелектуальної власності в Україні. *Соціологія права*. 2019. № 4. С. 83–88.

УДК 349.2:342.7

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/206-207

Катерина ТИМЧЕНКО

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Михайло ФРОЛОВ

доцент кафедри цивільного права та процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАКТИЧНА РОЛЬ ФУНКЦІЙ ТРУДОВОГО ПРАВА У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ВІДНОСИН САМЕ У КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Трудове законодавство, що регулює трудові відносини, має ґрунтуватися на конституційному положенні про те, що людина є найвищою соціальною цінністю, а отже, на повазі та ставленні до людини як до особистості, щоб усі члени суспільства мали законну можливість реалізувати свої здібності до праці та максимально використати свої досягнення і таланти.

Оскільки ця функція є найсуттєвішою ознакою трудового права як регулятора суспільних відносин, то це поняття має виражатися через формулювання та реалізацію норм трудового права, тобто через спосіб, у який право артикулює свою діяльність. При визначенні поняття «функція права» слід спиратися на семантичну основу терміна «функція», тобто на поняття «діяльність». Складовими поняття «діяльність» є «акт», «серія актів» та «вплив».

Встановлення та реалізація правових норм у суспільних відносинах, безумовно, поєднує в собі три категорії функцій трудового права, трудової діяльності та правового впливу, оскільки основною і визначальною ознакою права є його нормативний характер.